

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-1>

УДК 658.1

ФІНАНСОВИЙ РИЗИК ПРИ ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

FINANCIAL RISK IN THE FORMATION OF A STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Березяню Тамара Володимирівнадоктор економічних наук,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9228-4239>**Костриця Олександра Валентинівна**магістрантка,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/000-0002-0369-0284>**Дорошенко Владислав Олександрович**магістрант,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5371-2832>**Berezianko Tamara, Kostrytsia Oleksandra, Doroshenko Vladyslav**
National University of Food Technologies

Стаття присвячена теоретичним та практичним аспектам з формуванню програми сталого розвитку при наявності фінансових ризиків на підприємстві. Проаналізовані різні поняття науковців, щодо таких термінів: «ризик», «фінансовий ризик» та «сталий розвиток підприємства». Розглянуто основні складові сталого розвитку підприємства та вплив на нього фінансового ризику. Проаналізовано ринок продуктів сухих сніданків в Україні та рівень фінансового стану досліджуваного підприємства ПрАТ «Лантманнен Акса», Проаналізовано вплив всіх фінансових показників та наявність фінансових ризиків. Запропоновано заходи щодо зниження фінансових ризиків, створено нова програма сталого розвитку ПрАТ «Лантманнен Акса».

Ключові слова: сталий розвиток, підприємство, фінансовий стан, ризик, показник, коефіцієнт, рентабельність, ринок.

Статья посвящена теоретическим и практическим аспектам формирования программы устойчивого развития при наличии финансовых рисков на предприятии. Проанализированы разные понятия ученых относительно таких терминов: «риск», «финансовый риск» и «устойчивое развитие предприятия». Рассмотрены основные составляющие устойчивого развития предприятия и влияние финансового риска. Проанализированы рынок продуктов сухих завтраков в Украине и уровень финансового состояния исследуемого предприятия ЧАО «Лантманнен Акса», Проанализировано влияние всех финансовых показателей и финансовых рисков. Предложены меры по снижению финансовых рисков, создана новая программа устойчивого развития ЧАО «Лантманнен Акса».

Ключевые слова: устойчивое развитие, предприятие, финансовое состояние, риск, показатель, коэффициент, рентабельность, рынок.

The article is devoted to theoretical and practical aspects of forming a sustainable development program in the presence of financial risks in the enterprise. Different concepts of scientists regarding the following terms are analyzed: "risk", "financial risk" and "sustainable development of the enterprise". The relevance of the implementation of sustainable development programs by enterprises is determined and the implementation of sustainable development programs at enterprises allows to obtain additional advantages in management and to react quickly to changes in the internal and external environment of the enterprise. The indicators of the economic, social and environmental spheres of the enterprise are considered, which allow us to assess the state of the organization in terms of sustainability, and the calculation of the indicators indicated in the article allows us to find the disproportions in the management of sustainable development of the enterprise and to see in which spheres, economic, social or

ecological, is more active work to achieve sustainability. The main components of sustainable development of the enterprise and the impact of financial risk on it are considered. The market of breakfast cereals in Ukraine is analyzed, it can be stated that today the market is at a fairly high level of demand, which allows the company to operate successfully and the level of financial condition of the researched enterprise PJSC "Lantmann Akxa". Looking at the limitations through COVID-19. It is determined that to develop a strategy to improve sustainable development, you must first assess the financial condition of the enterprise, using SWOT-analysis, calculation of financial performance, for which the following analyzes were developed: horizontal, vertical, comparative and financial ratios, profitability and level bankruptcy. The impact of all financial indicators and the presence of financial risks are analyzed, it is the sustainable development program that directly depends on these indicators, they help to accumulate free funds for its development, so the concepts of financial development and sustainable development are directly proportional. Measures to reduce financial risks have been proposed, and a new program for the sustainable development of PJSC Lantmann Akxa has been created, which allows bringing the company to a new level.

Keywords: sustainable development, enterprise, financial condition, risk, indicator, coefficient, profitability, market.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, коли ринок харчової промисловості розвивається вкрай швидко, керівництву підприємств постає не легка задача – забезпечувати зміни, задля того, щоб зберегти конкурентні переваги, а не тільки зберегти своє місце на ринку.

Підприємства вимушені орієнтуватись на стратегію управління, яка б дозволила підвищити фінансово-економічну ефективність, а також не забувати про природо- та ресурсозбереження. Саме через це – покращення концепції управління сталим розвитком управління є найнеобхіднішим для сучасного підприємства, щоб залишатись конкурентоспроможним.

Фінансово-економічна ефективність підприємства залежить від наявності фінансових ризиків. Кожен день підприємства зіштовхуються з тим, що потрібно приймати доволі складні рішення, які мають ризиковий характер, що можуть за собою нести фінансові втрати, тому багато підприємств шукають шляхи для встановлення фінансової стабільності. Для того щоб віднайти фінансову стабільність та мінімізувати негативний вплив фінансових ризиків та не допустити його реалізацію потрібно постійно прогнозувати ймовірність його настання та робити оцінку постійних факторів, які впливають на фінансову середу підприємств.

Розуміння принципів фінансово-економічної складової сталого розвитку підприємства дає можливість вже на ранніх стадіях здійснити зміни, що в перспективі призведуть до позитивних результатів. Тому актуальною потребою постає вирішення питання формулювання фінансово-економічної складової та описування її в концепції сталого розвитку як основи вибору та затвердження управлінського механізму забезпечення стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблематикою фінансових ризиків багато років працюють різні вчені, а саме: С. Біра [1], Х. Фрімен [2], Н.В. Васюк

[3], Х.Р. Гальчак [4], Л.М. Демиденко [5], Я.І. Невмержицький [6], Ю.С. Скакальський [7], О.А. Зоріна [8] та інші. Однак саме фінансово-економічна складова сталого розвитку та вплив на нього фінансового ризику не була досліджена достатньо і потребує більш глибокого аналізу і висвітлення даного питання.

Формулювання цілей дослідження.

Ціллю написання є запропонування шляху удосконалення фінансово-економічного аспекту стратегії сталого розвитку підприємства на основі аналізу фінансових ризиків підприємства «Лантманнен Акса».

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення сталого розвитку підприємства є невід'ємною частиною успіху кожного виробництва. Зокрема, управління стійким розвитком потребує постійної посиленої орієнтації на соціально-економічне зростання, і, як результат, підвищення ефективності функціонування.

Концепція сталого розвитку визначає певний комплексний підхід до функціонування організацій, що передбачає взаємозв'язок та інтеграцію економічного, екологічного та соціального аспектів діяльності, при якому темпи економічного процвітання підприємства є тотожними темпам відтворення природних ресурсів задля не лише з метою власних інтересів, а також задля можливості задоволення потреб наступним поколінням.

Загалом, сталий розвиток – це антикризовий, невпинний, стабільний та підконтрольний процес, якому притаманне зростання економічної ефективності діяльності підприємства з паралельним посиленням сфери відповідальності перед клієнтами та партнерами, а також розробленими заходами щодо охорони навколишнього середовища, спрямованими на покращення якості життя як для теперішнього, так і наступного покоління [9].

На думку деяких сучасних американських науковців, ризик – ймовірність настання збит-

ків та втрат [10, с. 448]. У відомих словниках Вебстера та Ожегова “ризик” описується як “небезпека, можливість збитку або настання втрат” та “можливість небезпеки” або “дія навмання зі сподіванням на щасливий вихід”. Також вітчизняні автори, дають визначення: ризик – ймовірність (загроза) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання прибутків або появи додаткових витрат внаслідок певної виробничої та фінансової діяльності [11, с. 58].

Також важливо відмітити, що ризик характеризується не тільки з втратами, але й також несе можливість отримати незапланований прибуток. Ця закономірність має дві сторони з прямим та зворотним змістом.

Пряме розуміння – це фінансового вигода після прийнятого рішення, зворотне розуміння – понесені фінансові та матеріальні збитки.

Також потрібно наголосити на тому, що неоднозначна ситуація може і не призвести до ризику. Ризикові ситуації можуть стосуватися окремих або груп осіб, які приймають рішення, коли майбутні події, які мають вели-

кий шанс трапитись, вплинуть на результати їх рішень. З цього переліку можна зробити висновок, що ризик є невизначеністю наслідків, у разі настання яких підприємство може як отримати додатковий прибуток, або зазнати великих ризиків.

Відповідно, основні характеристики ризику є невизначеність, альтернативність та неузгодженість. На кожному підприємстві фінансові ризики мають величезну різноманітність.

Фінансово-економічний стан – одна з найважливіших характеристик діяльності підприємства. Він залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним, оскільки дає інформацію про якісну та кількісну оцінку зміни показників у динаміці і допомагає керівництву прийняти управлінські рішення щодо планування і прогнозування діяльності в довгостроковому та короткостроковому періодах.

Для оцінки стану фінансово-економічного показнику підприємств існує декілька методів, які описані в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика основних методів оцінки фінансово-економічного стану

Метод	Характеристика
1	2
Горизонтальний	Відображає не постійний характер використання фінансових показників, оскільки виконується порівняння із минулими періодами. При горизонтальному аналізі використовуються такі підходи: зіставлення змін в абсолютних величинах (гривні) та порівняння змін у відносних (відсоткових) величинах.
Вертикальний	Основа структурного аналізу, оскільки спроможний визначити структуру показників в аналітичних таблицях, фінансової звітності та інших її варіантах завдяки виявленню динаміки зміни показників за аналізований період.
Порівняльний фінансовий аналіз	Основується на порівнянні значень окремих груп схожих показників між собою. При даному аналізі прораховуються розміри абсолютних та відносних відхилень порівнюваних показників.
Аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз)	Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства показують рівень фінансового ризику, який має зв'язок зі структурою джерел формування капіталу підприємства Коефіцієнти оцінки платоспроможності (ліквідності). Аналіз платоспроможності є ключовим фактором фінансового аналізу. Коефіцієнти оцінки оборотності активів. Ці показники відображають швидкість оборотності коштів підприємства. Коефіцієнти оборотності показують кількість оборотів, що здійснюються за аналізований термін і тривалість одного обороту, що характеризує середній термін, за який відбувається оборот. Коефіцієнти оцінки рентабельності (прибутковості) характеризують ефективність всієї діяльності підприємства з урахуванням факторів ризику.
Інтегральний фінансовий аналіз	Сьогодні, одним з найпопулярніших інструментів у використанні фінансових менеджерів, є SWOT-аналіз – цей метод постійно використовується у стратегічному плануванні діяльності організації, що заключається у поділі факторів та явищ на чотири категорії.

Джерело: [12]

Звичайно, у кожного метода є свої недоліки та переваги, тому кожне підприємство задля ефективного ведення фінансово-економічної діяльності має систематично проводити детальний аналіз та оцінку фінансово-економічного стану за допомогою різних методів і прийомів, які вже адаптовані під стиль цього підприємства і відповідають стратегії та політиці його розвитку.

Проаналізуємо економічний стан досліджуваного підприємства ПрАТ «Лантманнен Акса».

Для повного аналізу потрібно оцінити ринок сухих сніданків.

Сухі сніданки – мюслі з'явилися в Україні в кінці 20-го століття та зайняли стійку позицію на ринку харчових продуктів. Мюслі припали до душі багатьом українцям, через швидке приготування і великої поживності.

Багато виробників роблять ставку на те, що мюслі – невід'ємна частина раціону всіх, хто слідкує за вагою. Рослинні волокна, які є у складі мюслей повільно перетравлюються в шлунку, що дозволяють довгий час не відчувати голод.

Ринок фасованих круп в Україні є дуже розвинений. За останні роки, за даними аналізу інформації Держслужби статистики, щорічне виробництво усіх видів круп становило близько 380 тис [13]. Виробництво деяких круп сильно збільшилася. Якщо раніше на першому місці була гречана крупа, яка має найбільший попит у населення, то зараз її частка становить близько 19–20% у сумарному обсязі виробництва круп, тоді як найвищу питому вагу в цій структурі займають зерна зернових культур плющені, перероблені в пластівці, лущені, обрушені, різані або подрібнені [14].

Пластівці стрімко заповнюють територію круп. Каші – щоденний продукт харчування для кожного українця, який з'явився задовго до появи борошна. Ще тисячі років тому наші предки переробляли просо, жито, ячмінь і пшеницю. Сьогодні важко уявити українця, який не мав би у своєму раціоні трьохчотирьох видів каш, найпопулярнішими з яких є гречка, рис та вівсянка [15].

Рівень споживання пластівців щороку зростає на 8-9%.

АХА – міжнародний бренд, що розпочав свою історію у 1890 році в Швеції, а сьогодні є частиною великого скандинавського холдингу Lantmännen.

Основними видами продукції, що виробляє Товариство є сухі сніданки ТМ «START», ТМ «АХА» та каші миттєвого приготування ТМ «АХА». Беручи до уваги асортимент підприємства, можемо зробити висновок щодо

того, що 82 найменування в номенклатурі задовольняє потреби існуючого сегменту ринку: дешеві товари, представлені у таких категоріях як каші швидкого приготування, гранола, мюслі, подушечки, пластівці та батончики орієнтовані на невибагливого споживача, який прагне до різноманіття в доступному ціновому сегменті.

Після ознайомлення з ринком сухих сніданків, далі потребується провести фінансовий та SWOT-аналізи.

Розглянемо основні техніко-економічні показники ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2018–2020 роки (табл. 2).

За останні роки на ПрАТ «Лантманнен Акса» прослідковується позитивна динаміка по таким показникам: чистий дохід від реалізації продукції більше на 20%, також за допомогою нового обладнання в 2020 році спостерігається зниження собівартості продукції на 10093 тис. грн., що у відсотках (-2,59%), рентабельність активів зросло на 0,82%, що свідчить про ріст попиту на продукцію підприємства. Для повної оцінки потрібно ще проаналізувати показники фінансового стану підприємства (табл. 3).

На 2020 рік підприємство вивело коефіцієнт абсолютної ліквідності до нормативного стану 0,16, що свідчить про ефективну стратегію управління фінансовими ресурсами.

Коефіцієнт швидкої ліквідності – за 2018–2020 роки можна стверджувати, що підприємство здатне погашати поточні зобов'язання за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) за 2 роки підприємство його вивело на нормативний показник у 0,52. Можна стверджувати, що компанія змогла подолати певні фінансові ризики.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами у 2020 рік, можна побачити, що показник зріс до 0,16, тому підприємство працює у вірному напрямку, і навіть у моменти кризи підприємство зможе працювати та виробляти товари.

Фінансова діяльність – допомагає забезпечити фінансове функціонування підприємства та досягти поставлених цілей.

Першим кроком до оцінки ефективності управління ризиками фінансової діяльності є визначення типу економічної стійкості підприємства. Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства (табл. 4).

Таблиця 2

**Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2018–2020 рр**

Показники	Роки		
	2018	2019	2020
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	468946	552655	574979
Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	221	260	262
Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн.	53556	74182	84734
Продуктивність праці, тис. грн./особу	2121,9	2125,6	2194,6
Середньомісячна оплата праці, грн./особу	20,2	23,8	26,9
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	53235	104035	108332
Фондовіддача, грн./грн.	8,80	5,312	5,307
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	2,6	3,1	3,4
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	231846,5	275662	296472
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	77361,5	105375,5	137834,5
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	324721	389726	379633
Повні витрати на виробництво, тис. грн.	424125	514949	504994
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	69,2	70,5	66,0
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	31800	37838	43994
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	25683	30383	35103
Рентабельність діяльності, %	5,60	5,49	6,10
Рентабельність продукції, %	7,50	6,8	7,6
Рентабельність власного капіталу, %	28,4	25,2	22,6
Рентабельність активів, %	11,07	11,02	11,84

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

Таблиця 3

Показники фінансового стану ПрАТ «Лантманнен Акса» за 2018–2020 рр.

Показник	Нормативне значення	2018	2019	2020
Показники ліквідності підприємства				
Коефіцієнт покриття	> 1	2,97	2,39	2,47
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 – 0,8	2,16	1,72	1,85
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0 збільшення	0,31	0,004	0,16
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	> 0 збільшення	120281	103827	99517
Показники платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства				
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5	0,35	0,44	0,52
Коефіцієнт фінансування	< 1 зменшення	3,1	2,9	3,3
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	> 0,1	0,11	0,01	0,16
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0 збільшення	0,50	0,68	0,93
Показники ділової активності підприємства				
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	x	2,01	1,94
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	x	4,72	4,89
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	x	76,3	73,6
Коефіцієнт оборотності основних засобів	збільшення	x	3,97	4,12
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	x	4,6	3,7

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

Таблиця 4

Модель визначення типу фінансової стійкості

№	Показники, надлишок (+) нестача (-)	Тип фінансової стійкості			
		Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
1	$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - 3$	$\pm \text{ВОК} \geq 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$
2	$\pm \text{ФК} = \text{ФК} - 3$	$\pm \text{ФК} \geq 0;$	$\pm \text{ФК} < 0;$	$\pm \text{ФК} < 0;$	$\pm \text{ФК} < 0;$
3	$\pm 3\text{В} = 3\text{В} - 3$	$\pm 3\text{В} \geq 0;$	$\pm 3\text{В} < 0;$	$\pm 3\text{В} < 0;$	$\pm 3\text{В} < 0;$

Джерело: складено авторами на основі [6; 7]

Таблиця 5

Розрахунок фінансової стійкості ПрАТ "Лантманнен Акса"

	2018	2019	2020
Запаси	49151	50462	41881
$\pm \text{ВОК}$	-29932	-48574	-15472
$\pm \text{ФК}$	142095	171760	186613
$\pm 3\text{В}$	23416	68819	57616

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

З 2018 по 2020 рік підприємство ПрАТ "Лантманнен Акса" має стабільну фінансову стійкість, проте власний оборотний капітал підприємства лишився від'ємним.

SWOT-аналіз – це метод оцінки макро і мікро факторів, що впливають на розвиток та фінансову стабільність підприємства. Дана методика дозволяє оцінити сильні і слабкі сторони підприємства, знайти нові можливості для підприємства і виявити можливі загрози, які впливають на фінансові ризики. (табл.6).

Після проведеного SWOT-аналізу, можна стверджувати що, підприємство має багато сильних сторін, з можливостей можна виділити:

- Появу нових споживачів
- Ріст експорту
- Зріст попиту на даний вид продукції

Проте також підприємство має і певні загрози, над якими потрібно працювати, щоб уникнути фінансових ризиків, такі як:

- Зниження купівельної спроможності через COVID-19
- Збільшення собівартості через підвищення комунальних платежів
- Поява нових конкурентів.

Останнім кроком для прорахунку фінансового стану потрібно прорахувати можливість настання банкрутства.

В науковій літературі існує велика кількість моделей визначення ймовірності банкрутства, як зарубіжних, так і вітчизняних:

- модель Таффлера;
- модель Мартиненко;
- модель Альтмана.

Модель Таффлера запропонував британський вчений Таффлер у 1977р.

Модель має наступний вигляд:

$$Z=0.53 \cdot X_1 + 0.13 \cdot X_2 + 0.18 \cdot X_3 + 0.16 \cdot X_4 \quad (1)$$

Джерело: [16]

де X_1 – прибуток до виплат/поточні зобов'язання

X_2 – поточні активи/зобов'язання

X_3 – поточні зобов'язання/загальна вартість активів

X_4 – виручка від реалізації/загальна вартість активів.

За останні роки за моделлю Таффлера, його коефіцієнт більше 0,7, що говорить про те що у фірмі хороші довгострокові перспективи.

Українськими вченими розроблені методики прогнозування банкрутства для підприємств певних галузей. Модель Мартиненка визначення ймовірності банкрутства має наступний вигляд:

$$K_{іб} = K_{пл} + 3,33 \cdot K_a + 5,71 \cdot K_{рвк} \quad (2)$$

Джерело: [17]

де $K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності,

K_a – коефіцієнт автономії,

$K_{рвк}$ – коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Нормативні значення:

6,0 і вище – низька ймовірність банкрутства;

5,99-5,30 – можлива;

5,29-3,49 – висока;

У 2019 спостерігається досить високий фінансовий ризик, проте у 2020 році йде зменшення до ризику банкрутства.

Таблиця 6

SWOT-аналіз ПрАТ «Лантманнен Акса»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – Натуральність усіх фруктових, ягідних та горіхових наповнювачів вівсяних каш – Велика соціальна складова та мета підприємницької діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> – Не має чіткої асоціації з ТМ «АХА» у споживачів – Має образ не якісного, дешевого товару серед споживачів – Налагоджені асортиментні стратегії конкурентів
<ul style="list-style-type: none"> – Великий досвід роботи ПрАТ «Лантманнен Акса» на ринку (32 років) – Якість продукції підтверджена сертифікатами – Відносно висока швидкість впровадження нових технологій – Залучення висококваліфікованих кадрів – Успішне залучення іноземних інвестицій у компанію – Роздрібна ціна нижча, ніж у конкурентів 	<ul style="list-style-type: none"> – Неповнота використання можливих каналів комунікації – Не достатня інформованість споживачів про благодійну діяльність компанії – Відсутність визначеності та спрямованості на певну цільову аудиторію
Можливості	Загрози
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – Зростання обізнаності ТМ, через тренди на усвідомлене споживання екологічних та корисних для здоров'я продуктів – Поява нових споживачів, за рахунок росту сегменту маркетплейсів для надання інформації та послуг в мережі інтернет – Ріст експорту сухих сніданків – Збільшення попиту на харчові товари (у тому числі на вівсянку), так як соціальні стандарти життя населення України зросли – Відказ від мінеральної олії – поштовх компанії в інвестування у еко-імідж 	<ul style="list-style-type: none"> – Поява нових конкурентів, за рахунок відсутності високих бар'єрів входу на ринок – Ріст вибагливості споживачів – Заборона на використання пальмової олії, сприяє підвищенню собівартості товару – Низька лояльність молодшої групи споживачів до торгової марки – Збільшення собівартості вир-ва через підвищення тарифів енергопостачання – Зниження купівельної спроможності споживачів сухих сніданків, через впровадження карантину на усій території України з 2020 року

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

Таблиця 7
Дані для розрахунку моделі Таффлера для ПрАТ «Лантманнен Акса» 2018–2020 рр.

	2018	2019	2020
X_1	0,224	0,216	0,277
X_2	0,146	0,132	0,155
X_3	0,044	0,046	0,041
X_4	0,298	0,298	0,311
Z	0.712	0.692	0.784

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

Таблиця 8
Дані для розрахунку моделі Мартиненко для ПрАТ «Лантманнен Акса» 2018–2020 рр.

	2018	2019	2020
$K_{\text{пл}}$	2,97	2,39	2,47
K_a	1,16	1,46	1,73
$K_{\text{рвк}}$	1,628	1,439	1,291
$K_{\text{б}}$	5,76	5,29	5,49

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

Модель Альтмана (Altman model) – алгоритм інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємства, заснований на комплексному дослідженню найважливіших показників, що діагностують кризовий фінансовий стан.

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,420X_4 + 0,998X_5 \quad (3)$$

Джерело: [18]

де X_1 – Оборотний капітал/Активи
 X_2 – Чистий прибуток/Активи
 X_3 – Операційний прибуток/Активи
 X_4 – Власний капітал/Зобов'язання
 X_5 – Дохід від продажу/Активи

$Z > 2,9$ – зона фінансової стійкості («зелена» зона)

$1,23 < Z < 2,9$ – зона невизначеності («сіра» зона)

$Z < 1,23$ – зона фінансового ризику («червона» зона)

За допомогою даної моделі, можна, стверджувати, що підприємству не загрожує банкрутство, тому що показники знаходяться на досить високих позиціях, також прослідковується тенденція до збільшення показників.

Таблиця 9
Дані для розрахунку моделі Альтмана для
ПрАТ «Лантманнен Акса» 2018–2020 рр.

	2018	2019	2020
X_1	0,42	0,43	0,40
X_2	0,08	0,08	0,10
X_3	0,53	0,40	0,77
X_4	0,37	0,46	0,88
X_5	1.84	1.85	1.93
Z	3,24	3,22	4,08

Джерело: складено авторами
на основі даних підприємства

За допомогою трьох моделей оцінки настання банкрутства, можна зробити висновок, що компанія має доволі стійке фінансове положення.

Розробка програм сталого розвитку підприємства ПрАТ «Лантманнен Акса» здійснюється працівниками підрозділу стратегічного планування та досліджень, дані програми розробляються з метою впровадження енерго-, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій промислового виробництва, зменшення рівня енергоємності виробництва, технологічної модернізації виробництва шляхом впровадження новітніх наукових досягнень, створення програм з попередження виникнення фінансових ризиків, здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з вищою освітою, кваліфі-

кованих робітників, професійного розвитку працівників застосування сучасних механізмів стимулювання високопродуктивної праці, оздоровлення працівників та екологічності виробництва.

Поточна програма сталого розвитку підприємства ПрАТ «Лантманнен Акса» спрямована на такі напрями сталого розвитку, підвищення якості та доступності послуг, забезпечення здорових та безпечних умови праці, охорони навколишнього середовища та енергоефективності (рис. 1).

Забезпечення даної програми здійснюється за допомогою стабільного фінансового стану. Тому потрібно дві програми правильно з'єднати, для того щоб акумулювати вільні кошти, отримані від програми по зниженню фінансових ризиків, в програму сталого розвитку підприємства (рис. 1).

Згідно результатів дослідження фінансово-економічного стану підприємства в умовах сталого розвитку, можна стверджувати, що концепція, якої дотримується компанія призводить до того, що фінансово-економічний аспект стратегії доволі успішний і це можна помітити з розрахованих показників. Разом з тим, існують такі показники як: коефіцієнт фінансової автономії, рентабельність сукупного капіталу, які знаходяться на гранично допустимій позначці.

Отже, було вирішено шляхом удосконалення стратегії сталого розвитку підприємства «Лантманнен Акса», створити нову корисну

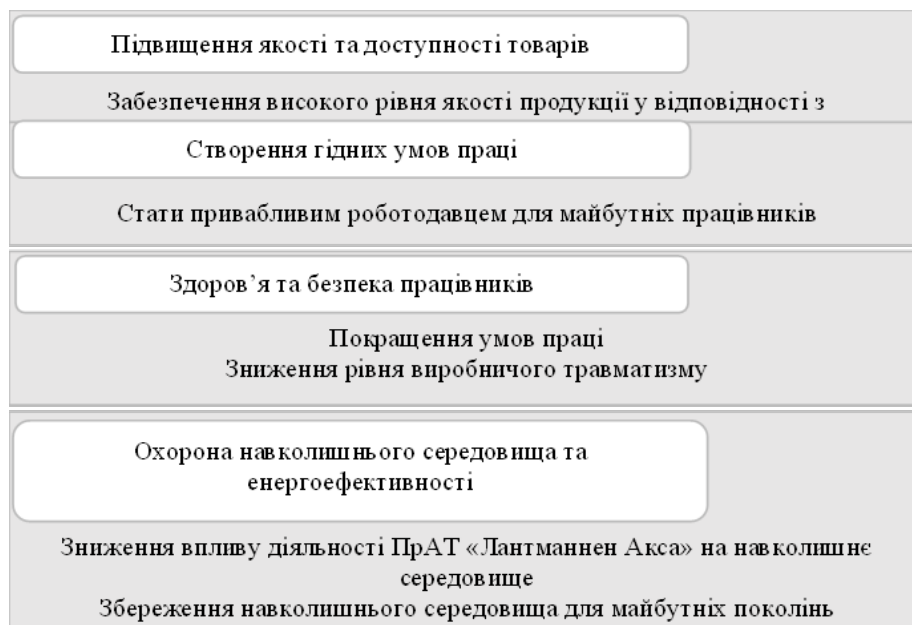

Рис. 1. Поточна програма сталого розвитку ПрАТ «Лантманнен Акса»

Джерело: складено авторами на основі даних підприємства

продукцію, яка дозволить покращити фінансово-економічні показники підприємства, а також позитивно вплине на інші аспекти стратегії сталого розвитку.

Висновки. Відповідно до мінливих умов ринку та посилення конкурентних сил, підприємство має розробляти чітку та досить інтегровану систему забезпечення стійкого розвитку.

За результатами аналізу можна сказати, що ПрАТ «Лантманнен Акса» має непогану

концепцію сталого розвитку, яка на даний момент приносить успіхи у фінансово-економічній складовій. Такі показники, як: коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності знаходяться на досить високому рівні. Проте, в той же час аналіз показав, що є напрямки, в яких слід розвиватись та як наслідок удосконалювати стратегію сталого розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Beer S., Wiley J. Cybernetics and management. New York, 1968. 214 p.
2. Freeman C. The "National System of Innovation" in historical perspective. *Cambridge Journal of Economics*. 1995. P. 5–24.
3. Васюк Н.В. Формування механізму стійкого розвитку машинобудівних підприємств. *Інноваційна економіка*. 2012. С. 125–128.
4. Гальчак Х.Р. Забезпечення сталого розвитку підприємства як основа формування соціальної відповідальності. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Проблеми економіки та управління : збірник наукових праць*. 2016. С. 69–74.
5. Демиденко Л.М. Концептуальні підходи до забезпечення стійкого розвитку підприємства. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2013. С. 92–96.
6. Невмержицький Я. Фінансовий ризик та дивідендна політика підприємства. *Ринок цінних паперів України*. 2006. С. 3–4.
7. Скакальський Ю.С. Контролінг фінансових ризиків підприємств : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.08. Київ, 2016. 231 с.
8. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2011. № 2. С. 221–229.
9. Лазоренко Т., Шолом І. Теоретичні засади концепції управління стійким розвитком підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6. С. 175–184.
10. Штайнхофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом. Москва : БИНОМ, 1997. 495 с.
11. Грабовый П.Г., Петрова С.Н., Полтавцев С.И. Риски в современном бизнесе. Москва : Аланс, 1994. 200 с.
12. Дорош О.Б. Основні завдання та напрями аудиту фінансової діяльності підприємства [Електронний ресурс]: збірник / *Наука молода*. № 12. Київ, 2009. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2009_12/Doroch
13. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Тупальська О. Коронавірус 2020 та харчова безпека: чи буде Україна з продовольством, а бізнес з гривнею. *Агрополіт – гаряча агрополітика*. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/721-koronavirus-2020-ta-harchova-bezpeka-chi-bude-ukrayina-z-prodovolstvom-a-biznes-z-grivneyu>
15. Шевчук П. Пластівці заходять на територію круп. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/12/14/643517/>
16. Taffler R., Tisshaw H. Going, going, gone – four factors which predict. *Accountancy*. 1977. P. 52–55.
17. Мартиненко В.П. Стратегія життєздатності промислових підприємств : (монографія). Київ : Центр навч. л-ри, 2006. 324 с.
18. Altman E.I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*. 1968. № 4. P. 589–609. DOI: <https://doi.org/10.2307/2978933>

REFERENCES:

1. Beer S., Wiley J. (1968) Cybernetics and management. New York, 214 p.
2. Freeman C. (1995) The "National System of Innovation" in historical perspective. *Cambridge Journal of Economics*, pp. 5–24.
3. Vasyuk N.V. (2012) Formuvannya mehanizmu stiykoho pozvitku mashinobudivnyh pidpriemstv [Formation of the mechanism of sustainable development of machine-building enterprises]. *Innovatsiyina ekonomika*, no. 10. pp. 125–128. (in Ukrainian)

4. Halchak H.R. (2016) Zabezpechennya stalogo rozvitku pidpriemstva yak osnova formuvannya sotsialnoyi vidpovidalnosti [Ensuring sustainable development of the enterprise as a basis for the formation of social responsibility]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politehnika". Seriya: Problemy ekonomiky ta upravlinnya: zbirnyk naukovykh prats*, no. 847, pp. 69–74. (in Ukrainian)
5. Demydenko L.M. (2013) Konceptualni pidhody do zabezpechennya stiykoho rozvitku pidpriemstva [Conceptual approaches to ensuring sustainable development of the enterprise]. *Naukovy pratsi Poltavskoyi derzhavnoi ahrarynoi akademiyi. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 2(7), pp. 92–96. Available at: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/92.pdf> (in Ukrainian)
6. Nevmerzhytskiy Ya. (2006) Finansoviy ryzyk ta dyvidendna polityka pidpnyemstva [Financial risk and dividend policy of the enterprise]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrayiny*, no. 5, pp. 3–4. (in Ukrainian)
7. Skakalskiy Yu.S. (2016) Kontrolyng finansovykh ryzykiv pidpnyemstv [Controlling financial risks of enterprises], 231 p. (in Ukrainian)
8. Zorina O.A. (2011) Metody analizu finansovykh ryzykiv [Methods of financial risk analysis], no. 2(20), pp. 221–229. Available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4746/1/21.pdf>
9. Lazarenko T., Sholom, I. (2020) Teoretychni zasady koncepciyi upravlinnya stiykum rozvytkom pidpriemstva [Theoretical fundamentals of the concept of management of sustainable enterprise development]. *Halytskyi ekonomichniy visnyk*, no. 6, pp. 175–184. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/67/924.pdf> (in Ukrainian)
10. Shtaynhoff D., Berdzhes D. (1997) Osnovy upravleniya malym biznesom [Basics of small business management]. Moscow: BINOM, 495 p. (in Russian)
11. Hraboviy P.G., Petrova S.N., Poltavtsev S.I. (1994) Riski v sovremennom biznese [Risks in modern business]. Moscow: Alans, 200 p. (in Russian)
12. Dorosh O.B. (2009) Osnovni zavdannya ta napryamy audytu finansovoyi diyalnosti pidpriemstva [The main tasks and areas of audit of financial activities of the enterprise]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2009_12/Doroch.htm
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Tupalska O. (2020) Koronavirus 2020 ta harchova bezpeka: chy bude Ukrayina z prodovolstvom, a biznes z hrivneyu [Coronavirus 2020 and food security: will Ukraine be with food and business with hryvnia]. Available at: <https://agropolit.com/spetsproekty/721-koronavirus-2020-ta-harchova-bezpeka-chi-bude-ukrayina-z-prodovolstvom-a-biznes-z-grivneyu>
15. Shevchuk P. (2018) Plastivtsi zahodyat` na terytoriyu krup [Flakes enter the territory of cereals]. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/12/14/643517/>
16. Taffler R., Tisshaw H. (1977) Going, going, gone – four factors which predict. *Accountancy*, pp. 50–54.
17. Martynenko V.P. (2006) Strategiya zhittezdatsnosti promislovykh pidpnyemstv [Sustainability strategy of industrial enterprises]. Kyiv: Tsentri navch. l-ry, 324 p. (in Ukrainian)
18. Altman E.I. (1968) Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*, no. 4, pp. 589–609. DOI: <https://doi.org/10.2307/2978933>